

Seksirevolutsioon koolis

Sellest sügisest keskkoolis kehtima hakkav perekonnaõpetuse programm on seksuoloogide arvates kohati ideoloogiliselt vanameelne.

Pereplaneerimise Liidul on lähiajal kavas koolides laiali jagada taani päritolu videomaterjalid seksiõpetusega, kus käsitletakse muu hulgas selliseid tundlikke teemasid nagu homoseksuaalsus ja masturbeerimine. Keskkond, kuhu lähevad radikaalsed õppematerjalid, paistab aga silma konservatiivsusega.

Kohati väga vanameelseid õpetajaid toetab Eesti koolide küllaltki alalhoidlik inimeseõpetuse programm ja 11. klassile mõeldud perekonnaõpetuse programm selle raames. Kooliprogramm jätab tänapäeval küll õpetajatele vabad käed ning justkui ei ahista progressiivset õpetajat.

Naistearst Kai Haldre: "Meie koolides on tiptasemel õpetajaid, kes ainet valdavad, ja on niisugust suhtumist, mis pärineb sajandi algusest või eelmisest aastasajast."

"Keskkoolis perekonnaõpetuse raames ei tegelda enam niivõrd seksuaalsuhete, kui võrd perekonna- ja perekonneluga," rõhutab perekonnaõpetuse programmi autor. Tartu Ülikooli pedagoogikakeskuse juhataja Inger Kraav. Seksist peab lastele olema räägitud juba varem. põhiliselt keskastme terviseõpetuse raames 13-14aastastele.

Kas sellest piisab ja kuidas seda tehakse?

Seksuoloogid ärgitavad õpilasi seksima?

"Üks levinumaid väärarusaamasid on see, et kui koolis seksist räägitakse, siis õpilased tormavad kohe seksima," märgib Kai Haldre.

"Haridussüsteemis puudub ilmselt ühtne seisukoht, mida tähendab seksuaalkasvatus, kas seksist hoidumist, seda, et me seksist üldse ei räägi, või räägime seksist alles pärast haigusi või pärast aborti."

Imre Rammul ja Kai Haldre kirjeldavad karme kogemusi mõnes koolis, kus õpetajad on keset loenguid püsti tõusnud: "Kas te üldse mõtlete, millest te räägite? Masturbatsioonist! Öudne!"

Kui Kai Haldre tutvustas ühes koolis rasedumisvastaseid vahendeid, siis õpetaja argument oli, et rasedumisvastaste vahendite tõttu sünnib meil üha enam debiilseid lapsi.

Millise ühiskonna norme kultiveerib kool?

Kindlasti ei saa seksiopeetus mööda minna ühiskonnas kehtivatest tradit-

NAISTEARST KAI HALDRE: Naisel perekonnaõpetuse programmi järgi seksuaalsust justkui polekski.

PEREKONNAÕPETUSE PEAIDEOLOOG INGER KRAAV: Naistel on meeste seksuaalsust sama raske mõista kui meestel naiste hellusevajadust.

Kai Haldre:
"Haridussüsteemis puudub ühtne seisukoht, mida tähendab seksuaalkasvatus, kas seksist hoidumist, seda, et me seksist üldse ei räägi või räägime seksist alles pärast haigusi või pärast aborti."

Mehe põhitavetena abielus on märgitud seksuaalset rahuldatus; võimalust ühisteks tegevusteks ja harrastusteks; abikaasa veetlevust, sisemist ja välist ilu; mõnusat, korras kodu; abikaasa lugupidamist ja imetlust. Naise põhitavete hulgas on seksuaalne rahuldatus hoopis välja jäänud, seevastu vajab ta perekonnas eelkõige mehe hellust, tähelepanu ja kiindumust; talle on oluline võimalus vestelda, probleeme lahti harutada; mehe ausus ja avatus; majanduslik turvalisus; mehe pühendumine perekonnale ja lastele.

Pole seksuaalsust, pole probleeme

Põhivajaduste loend kajastab üsna hästi meie ühiskonnas valitsevat konsensust soorollide asjus, kuid tekitab küsimusi. "Kui naisel ei ole seksuaalsust, siis pole ka probleeme, millegipärast aga satuvad arstide ja psühholoogide jutule perekonnad sageli seksuaalprobleemidega," järeldeb Haldre.

Rammul rõhutab, et statistiliselt

võib mehel tõepoolest seksuaalsus elus esikohal olla. Samas, tutvunud pereelu puudutavate väärtushinnangutega kogu maailmas, kinnitab ta, et seksuaalsus on ka naistel valdavalt kolme-nelja esimese väärtuse hulgas.

Inger Kraavi kinnitusele ilmneb naiste jaoks seksuaalsus perekonnas eelkõige läbi hellusevajaduse. "Naisel on mehe seksuaalsusevajadust mõista sama raske kui mehel naise hellusetarvet. Probleemide puhul, mis abielus tekivad, heidavad naised sageli ette, et mees ei suuda mõista, kui palju nad peale seksi veel vajavad."

Seksuaalsus ei ole mitte ainult suguaht, vaid selle alla kuulub ka palju muud, kaasa arvatud hellus, aga ainult hellusest on vähe, rõhutab Imre Rammul.

"Naiste ja meeste põhivajaduste loetelu kajastab tendentsi, mitte absoluutset tõde," möönab Kraav. "Juba koolis, inimeseõpetuse programmi raames alates 7. klassist rõhutame seda, et individuaalsed erinevused on suuremad kui soolised. On mehi, kes käituvad naiselikumalt kui naise keskmine ja vastupidi." Perekonnaõpetuse programmis aga see psühholoogias elementaarne tõsiasi ei kajastu.

Vananenud tões

Meeste ja naiste abielu põhivajaduste loend selles programmis sõltub väga palju sellest, mida sootsium ootab, kinnitab Haldre, kelle arvates see peegeldab vanemate põlvkondade seisukohti: seksuaalsus, eriti naiste seksuaalsus, on midagi häbiväärset.

"Näiteks masturbatsiooni-teema puhul on traditsiooniliselt räägitud poiste masturbatsioonist. Vennad Kellogsid reklaamisid eelmisel sajandil oma maisihelbeid just väitega, et nende tervislik leutis vabastab poisid sellest patust. Tüdrukute masturbatsioonist enamasti ei peeta vajalikuks rääkida, sest naistel pole justkui seksuaalsust, ajaloolistes käsitlustes isegi mitte suguelundeid," rõhutab Haldre.

Kuna aga on juttu kontratseptiivsetest vahenditest, siis mingi seksuaalsus peab ju olema, aga lastesaamine peaks konservatiivse arusaama järgi olema "ropp ja raske töö nagu kartulivõtmine", märgib Rammul.

"Kahtlemata pole meil olnud kavatsust juurutada möödunud sajandi perekonnamalli," kommenteerib Inger Kraav seksuoloogide kriitikat, et mehe-naise põhivajaduste loetelust jääb mulje, nagu oleks naine perekonnas mehe teenija, kes tagab talle seksuaalse rahulduse, korras kodu ja imetluse. Aga inimeste teadvuses suurel määral on jälgi sellest, mis oli, möönab Kraav, seda vaatamata muutustele ühiskonnas.

Mille järgi õppida?

Imre Rammul kinnitab, et ta on inimeseõpetuse programmide – nende hulka kuulub ka perekonnaõpetus – lahtikirjutajatega rääki-

nud korduvalt ja kõige kurvem on kuulda väidet, et õpetajad teevad nagunii seda, mida nad ise heaks arvavad, ega pea programmidest kinni.

Õpetaja võib aga Eesti näilises üleküllastatuses seksiga arutleda ka nii: tahad, ostad ajakirju, tahad, laenad kassette. Kas näiteks pornovideotest, mida koos sõpradega vaadatakse, ei piisa seksikasvatuseks?

"Kool peaks esitama ühiskonnas aktsepteeritud arusaamu seksuaalsusest. Kui informatsioon saadakse ainult pornost, siis see ei ole päris see," rõhutab Kai Haldre.

Juhuslik on ka õppematerjal, mida meie koolide seksuaalkasvatuse kasutatakse. Kuna korralikku õpikut veel ei ole, on seda suurema kaaluga abimaterjalid õpetajale, kaasa arvatud nimetatud perekonnaõpetuse programm.

"Kui on mingi institutsioon, mis otsustab, mida üks Eesti koolilaps peab teadma seksuaalsusest, siis peaks ekspertidega nõu pidama. Kust tullakse selle peale, et võtta 1977 Saksa DVs väljaantud õpik (K. Verch. Seksuaalõpetus. Koolibri. Tallinn, 1995) ja tõlkida see eesti keelde?" kritiseerib Haldre. Praegusel kujul on õpikut Eestis täiendatud, kinnitab Rammul, näiteks on välja toimetatud suured lõigud, mis käsitlesid kuldhamstrite suguelu.

Homod ja perekond

Kooli kõrval on seksuoloogide kinnitusele oluline avatus ühiskonna seksuaalsuse suhtes: see tähendab, et ei tohi olla teemat, millest ei saaks avalikult rääkida. Normatiivse perekonnamalli kõrval on teine valdkond, millest õhkub vanameelsust, homoseksuaalsuse käsitlus. Perekonnaõpetuse-raames 11. klassis seda üldse ei puudutata, kui, siis märksõna all "ekstreemseid tendentse". Selline arusaam nagu "homoseksuaalsuse ravi" oli kuni eelmise aastani näiteks kooli inimeseõpetuse materjalides sees, kinnitab Imre Rammul.

Miks ei võiks Eesti koolis näiteks rääkida, et maailmas on riike, kus homoabiellused registreeritakse? Kui see tundub liiga radikaalne, siis õpetaja peaks Imre Rammuli väitel igal juhul arvestama, et klassis on kindlasti mõni (tulevane) homoseksuaal, kes peab iseendaga leppima ja kellega peavad leppima teised.

Kai Haldre arvates ei tohiks ühtlasi minna liiale, tekitades heteroseksuaalses enamuses tunde, et nendega on midagi viltu, sest "nad ei kuulu klubisse".

Meie koolide õpetajaskonda arvestades on Inger Kraavi meelest aga paremgi, kui homoseksuaalsusest ei räägita. "Parem mitte rääkida kui teha seda nii, nagu seda tõenäoliselt tehakse," leiab ta.

BARBI PILVRE